

Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն

«Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի
օգնականների դասավանդման հմտությունների զարգացման
ապահովում» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Դպրոց՝ <<ՀՀ ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԱՐԶԻ ՄՐԳԱՎԵՏԻ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑ>>
ՊՈԱԿ

Թեմա՝ «Ռուսաց լեզվի դարձվածքները և նրանց հայերեն բացատրությունները»

Վերապատրաստող, մենթոր՝ Գայանե Մանուկյան

Ուսուցիչ՝ Ռուզաննա Բադալյան

2023թ

Բովանդակություն

1. Ներածություն.....	3
2. Դարձվածքների ուսուցումը որպես աշակերտների բառապաշարի հարստացման միջոց.....	5
3. Ռուսաց լեզվի դարձվածները և նրանց հայերեն բացատրությունները.....	6
4. Դարձվածքների կիրառումը ուսաց լեզվի դասերին՝ 12-րդ դասարանում.....	8
5. Եզրակացություն.....	15
6. Գրականության ցանկ.....	16

Ներածություն

Ռուսաց լեզվի ուսուցման նպատակը ուսումնական հաստատություններում միտված է նախապատրաստել սովորողներին միջլեզվական և սոցիալմշակութային շփումներին, մշակույթների երկխոսությանը, ձևավորել սովորողին՝ որպես միջմշակութային հաղորդակցության սուբյեկտի, որը լեզվի յուրացման ընթացքում ձեռք է բերում գիտելիքներ իր երկրի և ուսումնասիրվող լեզվի երկրի և դրա մշակույթի մասին:

Գեղեցիկ, գրագետ և հարուստ խոսքը այցեքարտ է հանդիսանում լեզուն կրողի համար, առավել ևս երբ գուզահետ մեկ այլ մշակույթի կրողն էս հանդիսանում ,իսկ հարուստ և գեղեցիկ բառապաշար ձևավորելը՝ յուրաքանչյուր դասավանդող ուսուցչի գերխնդիրներից մեկն է:

Սովորողների խոսքի զարգացման միջոցների և ձևերի համակարգում առանձնահատուկ տեղ են գրավում ուսուց լեզվի դասերին իրականացվող այն աշխատանքները, որոնց հիմնական նպատակը բառապաշարի հարստացումն է, արդյունքում՝ գեղեցիկ խոսք կառուցելու կարողության ձևավորումը: Այդ գործընթացում առանձնահատուկ տեղ են գրավում բառային աշխատանքները, ինչը ենթադրում է բառիմաստների բացատրություն, բառերի հոմանիշների և հակահիշների տարբերակում, բառակապակցությունների կազմում, սովորական բառակապակցությունների և դարձվածքների տարբերակում և խոսքում դրանց կիրառումը : Այսպիսի առաջադրանքներ նախատեսված են նաև ուսուց լեզվի դասագրքերում:

Դարձվածքների մի մասը դասագրքերում սովորաբար տրված է լինում խառը՝ համապատասխանեցնելու սկզբունքով , ինչպես նաև կապակցված խոսքում, տեքստերում,հանախ պահանջվում է բացատրել դարձվածք կամ առաջարկել հայերեն էկվիվալենտ:

Իմ հետազոտության արդիականությունը պայմանավորված է սովորողների բառապաշարը դարձվածքներով հարստացնելու անհրաժեշտությամբ և և դրանց կիրառումը խթանելու ուղղությամբ, քանզի այն մեզ հնարավորություն է ընձեռում լուծել միանգամից մի քանի խնդիր:

1. ամրապնդել գիտելիքներ սույն թեմայով մայրենի լեզվով
2. հարստացնել բառապաշարը ուսուերեն դարձվածքներով
3. առաջարկել հայերեն էկվիվալենտներ
4. խթանել դրանց կիրառումը

Իմ հետազոտության նպատակն է մշակել աշխատանքներ՝ դարձվածքները սովորական բառակապակցությունից տարբերակելուն և խոսքում դրանք կիրառելու կարողություն ձևավորելուն նպաստող առաջադրանքներ:

Իմ նպատակին հասնելու համար ուսումնասիրել են թեմային առնչվող գրականություն, վերլուծել 7, 12--րդ դասարանների առարկայական չափորոշիչը: Պլանավորել և իրականացնել ուսուց լեզվի դասեր՝ կարևորելով դարձվածքների ուսուցման գործընթացը: Մշակել դարձվածքների ուսումնասիրմանը միտված օգտակար նյութեր:

Դարձվածքների ուսուցումը որպես առակերտների բառապաշարի հարստացման միջոց

Թե՛ հայերենի , թե՛ ռուսերենի անսպառ արտահայտչական հնարավորությունների շարժում իրենց առանձնահատուկ տեղն ու դերն ունեն դարձվածքները, որովհետև խոսքի գեղեցկության համար կարևոր նշանակություն ունեն ոչ միայն խոսքի մաքրությունը, այլ նաև նրա հարստությունն ու պատկերավորությունը, իսկ թե հայերենը, թե ռուսերենը լեզուն ունեն այնքան հարուստ բառարմատներ ու բառածևեր, բազմազան բառակապակցություններ և այլն, որոնք լայն հնարավորություն են ստեղծում պատկերավոր ներկայացնելու ցանկացած երևույթ, իրադարձություն, հոգեկան ապրումներ ու հասարակական տարբեր հարաբերություններ:

Աճակերտներին սովորեցնելով դարձվածքները կիրառել իրենց խոսքում՝ նրանց մեջ ձևավորում ենք ասելիքի ատավել սպավորիչ և պատկերավոր ձևակերպելու և ներկայացնելու կարողություն: Դարձվածքների կիրառումը խոսքում օգնում է լիովին խոսակցին փոխանցել մեր հույզերն ու ապրումները:

Դպրոցում դարձվածքների ուսուցումը գերազանցապես նպատակ ունի հարստացնելու աճակերտների բառապաշարը պատկերավոր արտահայտչամիջոցներով, ինչպես նաև, ծանոթացնելով դարձվածքների առաջացման պատմությանը, սովորողներին տեղեկություններ հաղորդելու հայերենի բարբառների, ժողովրդական բանահյուսության, ավանդույթների, առասպելների վերաբերյալ:

Իր նախապատրաստական գրույցում ուսուցիչը աճակերտներին պետք է բացատրի, որ դարձվածքները ժողովրդական մտածողության արդյունք են ու թեև առաջացել են խոսակցական լեզվում, սակայն ներքափանցել են գրական լեզու՝ հարստացնելով այն պատկերավոր խոսքի միավորներով: Դարձվածքների առաջացման հիմքում մարդու կենսավորման է, կենսափիլիսոփայությունը բնության երևույթների ճանաչումն ու կենդանիների վարքագծին տեղյակ լինելը: Օրինակ՝ մարդն իր փորձով համոզվել է, որ ձուկը հեշտ է բռնվում գլխից, և առաջացել է ձուկը գլխից բռնել դարձվածք, որը նշանակում է «հիմնականից սկսել, մտածված վարվել», կամ համոզվելով, որ երկաթը տաք ավելի հեշտ է երթարկվում փոփոխությունների՝ փոխաբերաբար այն կիրառվել է խոսքում, և առաջացել է երկաթը տաք-տաք են ձեռնում դարձվածքը:

Դարձվածքները խոսքի մեջ չեն առաջացել հենց այնպես. դրանք ունեն իրենց նախապատմությունը և թեև առաջացել են անհատների կողմից, սակայն ժամանակի ընթացքում ընդհանրացել են՝ դառնալով ընդհանուրի սեփականությունը: Հնարավորության սահմաններում ուսուցիչը պետք է հարստացնի աճակերտների բառապաշարը, նրանց մեջ ձևավորի դարձվածքները ճիշտ ու դիպուկ կիրառելու կարողություն: Աճակերտները պետք է սովորեն, որ իրենց ասելիքը ներկայացնելու համար կարևոր է ոչ թե բառերի բանակը, այլ բառի, արտահայտության տեղին, դիպուկ գործածությունը, և հենց այստեղ էլ օգնության են գալիս դարձվածքները՝ որպես ասելիքի պատկերավոր ներկայացման բազադրիչներ: Դարձվածքների կիրառմամբ մարդն իր վերաբերմունքն է դրսևորում առարկաների, երևույթների և իրադարձությունների նկատմամբ:

Ռուսաց լեզվի դարձվածքները և նրանց հայերեն բացատրությունները

Արտացոլելով ժողովրդի կյանքն ու կուլտուրան, ըմբռնումներն ու հոգեբանությունը, դարձվածաբանությունն ընդհանրապես աչքի է ընկնում ազգային ինքնատիպությամբ և իր վրա կրում է այն ստեղծող ժողովրդի մտածողության յուրահատկության կնիքը:

Հակադրական ֆենությունը ցույց է տալիս, որ արտահայտած գաղափարի և արտահայտության եղանակի տեսակետից հայերենի համեմատությամբ ուսերենի դարձվածքները կազմում են առանձին խմբեր:

ա. Մի շարք դարձվածքներ թե՛ ուսերենում և թե՛ հայերենում ինչպես արտահայտության եղանակով, այնպես էլ արտահայտած գաղափարով նույնն են: Օրինակ՝ **ПОДНИМАТЬСЯ С ПОСТЕЛИ**— անկողնուց վեր կենալ, **ИГРАТЬ С ОГНЕМ**—կրակի հետ խաղալ, **ПОВЫШАТЬ ГОЛОС**— ձայնը բարձրացնել և այլն: Այս խմբի դարձվածքները երկու լեզուներում էլ գոյություն ունեն անկախաբար և արդյունք են շարահյուսական ազատ կապակցությունների իմաստափոխության:

բ. Նույն արտահայտության եղանակը և արտահայտած գաղափարն ունեցող դարձվածքների մի մասն էլ փոխառություն են թե՛ ուսերենում և թե՛ հայերենում հին դասական լեզուներից և ունեն մեծ մասամբ դիցաբանական ու աստվածաճշակական ծագում: Օրինակ՝ **ОТ АЛЬФЫ ДО ОМЕГИ** - այբից մինչև էֆ.

ахиллесова пята— ափիլլեսյան գարշապար. **камень преткновения**— աշրակզուրյան ֆար.**КОЗЕЛ ОТПУЩЕНИЯ**— ֆավուրյան նոխագ և այլն:

գ. Մի խումբ դարձվածներ էլ հայերենում գոլուրյուն ունեն ուսերեն դարձվածների պատենման հետևանքով: Այսպիսին են, օրինակ, **голубь мира** — խաղաղության աղ ավնի. **СКВОЗЬ РОЗОВЫЕ ОЧКИ СМОТРЕТЬ**— վարպատյն ակնոցով նայել. **Колесо истории**— պատմության անիվ և այլն: Այսպիսի դարձվածների բացատրությունները տալն ու համարժեք հայերեն դարձվածները դնելն առանձին գովարարյուն չեն ներկայացնում:

դ. Ռուսերենն ունի զգալի թվով դարձվածներ, որոնց գաղափարներն իբրև դարձվածային միավորներ հայերենում գոյություն չունեն, ուստի և այդ դարձվածների արտահայտության եղանակներն էլ խորթ են հայերեն լեզվամտածողության համար: Այսպիսի դարձվածներ են, օրինակ, **филькина грамота**— 1.անգրագետ գրված փաստաթուղթ, 2. իրավական ուժ չունեցող անվավեր փաստաթուղթ. **отставной козы барабанщик**— չնչին պաշտոն զբաղեցրած և այդ պաշտոնից գրկված կամ պաշտոնը թողած մարդու մասին.**наломать дров**— որեւէ հանձնարարություն, գործ կատարելիս թույլ տալ սխալներ, գործը կատարել հիմարաբար.**куда Макар телят не гонял**— Շատ հեռու, խուլ տեղ և այլն:

ե. Ռուսերենի դարձվածների մի զգալի մասի գաղափարները հայոց լեզվում գոյություն ունեն իբրև դարձվածային միավորներ, սակայն այլ են արտահայտության եղանակները: Օրինակ՝**ВОЗИТЬ ВОДУ НА КОМ**—դարձվածի իմաստը հայերենն արտահայտում է Շատ չարչարանք տալ, Շան ֆրից ջուր խնցնել դարձվածներով.**оцеживать комара**— ջաղացը կորցնել՝ չախչախի էտեր ման գալ դարձվածով և այլն: Այսպիսի դարձվածները բացատրությունից բացի ունեն նաև իմաստով համարժեք հայերեն դարձվածներ:

զ. Ռուսերենի անհամեմատ քիչ դարձվածների գաղափարները հայերենում արտահայտվում են բարդ բառերով, որոնք և տրվում են դարձվածի բացատրության հետ մեկտեղ: Այսպիսի դարձվածներ են, օրինակ,**ЗОЛОТОЙ ВЕК**— ոսկեդար. **Краеугольный камень**— անկյունաքար. — **поле зрения**— տեսադաշտ և այլն:

է. Ռուսերեն և իմաստով նրանց համարժեք հայերեն դարձվածները հաճախ անհամապատասխան են լինում սեփական բնութագրությամբ: Պատահում է, որ դարձվածը ուսերենում գործածվում է խոսքային մի միջավայրի համար, հայերենում՝ մի այլ ուսերենում այն արտահայտում է մի կարգի վերաբերմունք, իսկ հայերենում՝ մի ուրիշ կարգի վերաբերմունք, ուսերենում հնացած է, իսկ հայերենում՝ ոչ և այլն: Օրինակ՝ **задеть амбицию** դարձվածը ուսերենում գրքային է, իսկ հայերենում նույն իմաստն արտահայտող ֆեֆին դիպչել. հավին ֆիս (ֆշա) ասել. տեղի ծուխ է, էն կողմ նստիր ասել դարձվածները հասարակ են, **ПОПАСТЬ В ЖИЛКУ** դարձվածը ուսերենում հնացած է, այնինչ հայերենում նույն նշանակությունն ունեցող խոսքը տեղը դնել. ճիշտ տեղին խփել դարձվածները գործածական են, բայց, ի տարբերություն ուսերենի, հասարակ են , իսկ նույն իմաստն արտահայտող որսը բրունը խփել դարձվածը՝ բարբառային:

Հիշյալ գովարարյուններն այս կամ այն կերպ բառարանում հաղթահարված են: Նրանց պետք է ավելացնել ևս մի հանգամանք. ուսերեն դարձվածների մի մասը հայ թարգմանական գրականության մեջ գործածվել է սխալ կամ մեխանիկական պատենմումով: Այսպես, օրինակ **бешеные деньги** դարձվածը պատեննվել է կատաղի փողեր,**сапоги всмятку** — թերխառ կոշիկներ,**мы сами с усами** — մենք էլ բեղեր ունենք կապանցու թյուններով եւ այլն, որոնք հայերեն հնչում են իբրև անհեթեթություններ:

2. Բացատրությունները տալիս նկատի ենք ունենում խոսքում եւ նախադասության կազմում ուսերեն դարձվածների հանդես բերած ֆերականական գործառությունները:՝

Իրենց ֆերականական կիրառության տեսակետից ուսերենի դարձվածները մենք բաժանում ենք երկու հիմնական խմբի՝ դարձվածներ, որ ձևավորված կամ ավարտուն նախադասու թյուններ են, և դարձվածներ, որ մտնում են նախադասության կազմի մեջ՝ հանդես գալով իբրև նրա մեկ անդամ:

ա. Ձևավորված, ավարտուն նախադասության տեսք ունեցող դարձվածները, ի տարբերություն հայերենի, ուսերենում զգալի թիվ են կազմում: Սրանք իրենց հերթին երկու ենթատեսակի են բաժանվում: Առաջին ենթատեսակի դարձվածներն ամբողջական նախադասություններ են և խոսքի մեջ գործածվում են կա՛մ իբրև առանձին նախադասություններ և կա՛մ բարդ նախադասությունը բաղադրող միավորներ: Այսպիսին են օրինակ, **НЕ БОГИ ГОРШКИ ОБЖИГАЮТ** — այդ մեր ձեռքից էլ կգա. **СЧАСТЛИВ ТВОЙ БОГ** — փառք տուր աստծուն, բախտդ բերել է. **Мерила баба клюкой** — հայտնի չէ, թե ինչ բան է տարածությունը, հեռավորությունը և այլն:

Երկրորդ ենթատեսակի դարձվածները ձայնարկությունների արժեք ունեն, ուստի և նախադասության անդամներին ֆերականորեն չեն կապվում: Այսպիսին են, օրինակ, **БОГ СТОБОЙ** — աստված ֆեզ հետ. **Черт ВОЗЬМИ** — սատանան տանի. **АХТИ МНЕ** — վայ ինձ և այլն:

բ. Դարձվածների ճիշտ մեծամասնությունը նախադասության մեջ հանդես է գալիս որևէ անդամի դերում՝ ենթակա, ստորոգյալ, որոշիչ, խնդիր, պարագա և այլն: Այդ կախված է դարձվածի իմաստաբանական նշանակությունից, այն բանից, թե դարձվածն անվանական անդամի ի՞նչ իմաստ ունի, անվանական անդամի լրացման, բայական անդամ է, թե՞ բայական լրացման իմաստ:

Անվանական անդամի իմաստ ունեցող դարձվածները ուսերենում բավական թիվ են կազմում: Այսպիսին են, օրինակ, **ВОЛЧИЙ АППЕТИТ** — գալի ախորժակ. **герой дня** — օրվա հերոս. **тертый калач** — նկած դուրս եկած մարդ. **считанные дни** — հաշված օրեր. **кусок хлеба** — ապրուստի միջոց և այլն:

Անհամեմատ ֆիչ են անվանական անդամի լրացում դարձող դարձվածները: Այսպիսին են, **в годах** — հասակավոր, տարիքն առած. **вооруженный до зубов** — մինչև ատամները զինված և այլն: Ռուսերենի դարձվածների ճիշտ մեծամասնությունը բայական է և գործածվում է առաջին հերթին իբրև ստորոգյալ: Այսպիսի դարձվածներ են՝ **тянуть на аркане** — ստիպել, հարկադրել, գոռով մի բան անել տալ. **бросить вызов** — մարտահրավեր նետել. **купить кота в мешке** — մի բան գնել առանց այն տեսած լինելու. **подковыивать блоху** — մեծ արվեստով կատարել առանձնահատուկ ժնոքի պահանջող մի բան. **задрать нос** — մեծամտել, փրբը տնկել և այլն: Ռուսերենում ֆիչ չեն բայական լրացում հանդիսացող դարձվածները, ինչպես՝ **до седых волос** — մինչև խոր ծերություն. **для пущей важности** — մի բան ավելի կարևոր ցույց տալու նպատակով. **вдоль и поперек** — ծայրեծայր, կատարելապես. **с кондачка** — առանց կռադարտելու և այլն:

Դարձվածների այս յուրահատկություններով է պայմանավորված նրանց իմաստների հայերեն բացատրությունների մեակման անմիօրինակությունը:

Դարձվածների կիրառումը ուսաց լեզվի դասերին՝ 12-րդ դասարանում

12-րդ դասարանի ուսաց լեզվի դասագիրքը, որը նախատեսված է ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքերի համար, բավականին հագեցած և հետաքրքիր դասագիրք է՝ լի բազմաբնույթ առաջադրանքներով և տեքստերով: Դասագրքում ուրույն տեղ են զբաղեցնում առաջադրանքներ, որոնք միավոր են հարստացնելու առակերտների բառապաշարը: Այդպիսի առաջադրանքներից են օրինակ գտնել տեքստում

դարձված, բացատրել նշանակությունը, գտնել հայերենը փոխարժեքը: Ստորև ներկայացնում են դասի պլան-կոնսպեկտ դարձվածքների ուսումնասիրումը 12-րդ դասարանում:

План-конспект урока по русскому языку в 12 классе по изучению фразеологизмов

Тема: русская фразеология, армянские эквиваленты.

Цель урока: расширять знания о фразеологии и фразеологизмах, их происхождении и употреблении; показать роль фразеологизмов в речи, предложить армянские эквиваленты

Задачи:

Развивать навыки работы с фразеологическими словарями;

Обучать анализу и редактированию предложений (выявлению и исправлению речевых ошибок)

Воспитывать осознанное отношение к изучаемому.

Ход урока

Организационный момент (вступительное слово учителя, сообщается тема, цель урока) Определение темы, цели и задач урока.

Уважаемые дети, начну урок с загадки (проблемный вопрос)

Попробуйте догадаться, о ком идёт речь?

Я знаю их как свои пять пальцев. Иногда они трещат как сороки, иногда молчат как рыбы. У них голова на плечах, но иногда в ней гуляет ветер. У них золотые руки, и они не держат камень за пазухой. Они всё мотают на ус, у них ушки на макушке, но некоторые все же считают ворон и витают в облаках. Они любят заговаривать зубы. Когда надо, они за словом в карман не лезут, но умеют держать язык за зубами. Они иногда играют у меня на нервах, поэтому я держу их в ежовых рукавицах. Но всё равно я люблю их всем сердцем.

Вы догадались, о ком идёт речь? Конечно же, о вас, дети!

Что я использовала в своей загадке? (фразеологизмы).

Какой раздел науки о языке изучает фразеологизмы?

Фразеологизмы изучает фразеология.

Работа по теме урока

Беседа

Учитель: Лексическую систему языка составляют не только слова, но и фразеологические обороты - словосочетания, прочно вошедшие в русский язык. Их изучает фразеология - один из интереснейших разделов науки о языке

-Что такое фразеологические обороты, или фразеологизмы? (устойчивые, неразложимые словосочетания называются фразеологическими оборотами)

Ответы учащихся:

-это устойчивые словосочетания;

- несвободные сочетания.

Приведите примеры фразеологизмов на армянском языке :

Ասեղ գցելու տեղ չկա

Ամերիկա հայտնաբերել

Գայլի ախորժակ

Մագերը փետել

Теперь найдем русские эквиваленты.

Волчий аппетит

Америку открыть

Волосы рвать на себе

Яблоку негде упасть

При сравнении ясно становится, что русские фразеологизмы точно передают семантическое значение армянских фразеологизмов. Продолжим исследование : перед вами фразеологизмы и синонимичные слова. Вы должны подобрать подходящее объяснение.

1. Вешать нос	замолчать
Как на иголках	огорчаться
Глаза на лоб полезли	беспокойно
Водить за нос	удивиться
Проглотить язык	обманывать

Учитель:

-Как же отличить фразеологизмы от сочетаний?

Учитель: Фразеологизмы легко распознать, если они содержат необычные слова или имена собственные: бить баклуши, филькина грамота. Но есть фразеологизмы, не столь явно заметные в речи: передать привет, держать слово и т. д. смысл этих выражений подсказывает их единство, неразложимость. Чтобы точнее определить фразеологический оборот, сравним обороты, состоящие из самых обычных слов, со словосочетаниями.

На доске запись:

1. <https://fliphtml5.com/fumf/hffq>

Взять свои книги обратно	Взять свои слова обратно-խոսքը ետ վերցնել
Съесть курицу	Съесть собаку-մազերը մի բանում սպիտակած լինել
Чай с молоком	Кровь с молоком-կարմրաբուլե մարդու մասին
Дать деньги	Дать слово-խոսք տալ
Умывать лицо	Умывать руки-մի կարմ քաշվել, ձեռքերը լվանալ

Учитель:

В левом столбике словосочетания свободные, они (или другие, подобные им) каждый раз создаются в речи в зависимости от ситуации. В правом столбике словосочетания, связанные, неразрывные, представляющие собой целую лексическую единицу – фразеологизм. Если разрушить это единство, смысл исчезнет. Фразеологизмы воспроизводятся в памяти, как готовые единицы, обладающие определенным смыслом, постоянные по своему значению, составу и структуре.

Учитель:

- Каково происхождение фразеологизмов?

Учитель: далеко не все фразеологизмы по происхождению исконно русские. Действительно, многие из них возникли еще в древне русском языке, а то и в праславянский период. Например, выражение под горячую руку есть и в русском, и в белорусском, и в украинском языках, то есть возникло оно ещё до разделения этих восточнославянских языков. А фраза иду на вы приписывается древнерусскому князю Святославу, который так обращался к иноземным врагам, когда собирался идти на них в военный поход. Форма вы вместо вас давно устарела, но фразеологизм ее сохранил. К исконно русским относятся фразеологизмы с головы до пят, на воде вилами писано, попасть как кур в ошип, душа в пятки ушла, кричать во всю Ивановскую и т.д.

Многие фразеологизмы заимствованы из разных европейских языков: греческого (привычка – вторая натура), латинского (за и против), французского (ищите женщину), английского (знание – сила), итальянского (финита ля комедия. Иногда такие фразеологизмы остаются без перевода, иногда переводятся на русский язык. Отдельная большая группа заимствована из Библии: козел отпущения, притча во языцах, не от мира сего, блудный сын, глас вопиющего в пустыне, краеугольный камень.

Учитель: фразеологизмы помогают понять историю народа, его характер, особенности. В них отражены представления народа о жизни. Фразеологизмы важны для изучения истории языка, они могут прояснить значение, вышедших из употребления слов, грамматических конструкций. Фразеологизмы делают речь ярче, образнее, выразительнее, привлекательнее для собеседников или слушателей.

Учитель:

- Подберите к фразеологизмам синонимы и антонимы, а также армянские эквиваленты.

Фразеологизм	Синоним	Антоним	Армянский эквивалент
--------------	---------	---------	----------------------

Кожа да кости	Худой	Полный, толстый	Ոսկորն ու կաշին մնալ
Кот наплакал	Мало	Много	Մի պիծի, մի երեխա խաբելու
Скрепя сердце	Нехотя	Охотно	Սրտի ցավով
Медвежий угол	Глушь	Людное, бойкое место	Խուլ անկյուն
Спустя рукава	Халатно	Засучив рукава	Գլուխ պահել

Учитель: давайте еще один прием используем:

исправьте искаженные фразеологизмы .

Делать из комара слона (Делать из мухи слона)

Провалиться сквозь пол. (Провалиться сквозь землю).

А теперь прочитаем стихотворение Самуила Маршака „Словарь”² , найдем фразеологизмы и объясним.

Словарь

Усердней с каждым днем гляжу в словарь.

В его столбцах мерцают искры чувства.

2. <https://www.ebooks.am/book/86c4bea0-f30d-11e8-b540-41310ff63bd9>

В подвалы слов не раз сойдет искусство,

Держа в руке свой потайной фонарь.

На всех словах — события печать.

Они дались не даром человеку.

Читаю: «Век. От века. Вековать.

Век доживать. Бог сыну не дал веку.

Век заедать, век заживать чужой...»

В словах звучит укор, и гнев, и совесть.

Нет, не словарь лежит передо мной,

А древняя рассыпанная повесть.

Ученики: «Век. От века. Вековать. Век доживать»- կյանքն անցկացնել, ապրել

Бог сыну не дал веку- քիչ ապրել

Век заедать- կյանքը մտել, век заживать чужой- խոր ծերություն ապրել

Домашнее задание- упражнение из учебника : упр.2, стр,17, упр.3, стр.20, упр.4, стр.23³

Итак, Фразеологизмы наполняют речь человека динамикой и яркостью, добавляя национальный окрас. Это прочные выражения, которое нельзя изменить. Готовое образование, которое вставляется по смыслу в предложение. Сочетание слов, которое выражает целостное значение и по функции соотносится с отдельным словом.

3. <https://www.ebooks.am/book/86c4bea0-f30d-11e8-b540-41310ff63bd9>

Եզրակացություն

Դարձվածաբանությունը լեզվի անկապտելի բաժինն է և նրա հարստության վկայություններից մեկը: Այն գոյություն ունի լեզվի բառապաշարի հետ մեկտեղ իբրև դարերի ընթացքում ձևավորված և դարերի բովով անցած լեզվի կառուցվածքային տարր, չնույնանալով ո՛չ բառագանձին և ո՛չ էլ պատրաստի լեզվական ու խոսքային մյուս տարրերին: Իրենց կառուցվածքային և իմաստաբանական առանձնահատկություններով դարձվածները մի առանձին շերտ են կազմում և լեզվի համակարգում գրավում յուրահատուկ տեղ:

Թվացյալ բարդ թեմայի արդիականացումը դասապրոցեսի ընթացքում կարելի է կազմակերպել սահուն և անխոչընդոտ, եթե թեման մատուցվի հետաքրքիր և հենվելով նաև մայրենիի հարուստ գիտելիքների և փորձի վրա: Դասապրոցեսի ընթացքում կիրառված հնարները մեծ աշխուժություն հաղորդեցին դասի ընթացքին; Իժվար կլիներ թեման յուրացնել, եթե սովորողները չունենային բազային գիտելիքներ մայրենիից, ինչպես նաև չէին կարող նիւտ կողմնորոշվել և գտնել հայերեն փոխարժեքներ:

Դարձվածքները բնութագրում են խոսքը, ռեպրտում և յուրահատուկ երանգ հաղորդում ասելիքին՝ դարձնելով այն առավել դիպուկ և ամբողջական: Ուստի դարձվածքների ուսուցումը պիտի լինի շարունակական և հետաքրքիր:

Գրականության ցանկ

1. Բեդիրյան Պ.Ս., Ժամանակակից հայերենի դարձվածաբանություն, Երևան, 1973, 230 էջ:
2. Սուֆիալյանի Ա.Մ., Գալստյան Ս. Ա., Հայոց լեզվի դարձվածաբանական բառարան, Երևան, 1975, 614 էջ:
3. Ռուս - հայերեն դարձվածաբանական բառարան, Երևան, 1975, 615 էջ:
4. Ռուսաց լեզու 12, Ն. Բայբուրջյան, Ռ. Գրձեկյան, Ի. Մանուշարյան, Ի. Մելիֆ-Օհանջանյան, Ա. Զիթչյան, Երևան, 2018:
5. <https://fliphtml5.com/fumf/hffq>